gen durven we zeggen: Indien er minder goede resultaten zijn, is dit aan de methode niet te wijten.

Waaraan kan de klacht dan te wijten zijn? Kan het liggen aan een minder goeden aanleg der kinderen van het tegenwoordig geslacht? Kan het liggen aan te hoog gestelde verwachtingen? Zoekt men de resultaten, waar ze niet te vinden zijn en vergeet men op te merken, waar ze wel zijn?

Is de methode, de opvatting van de onderwijstaak, ze moge dan beter zijn als voorheen, nog voor verbetering vatbaar?

Daarover spreken we D. V. een volgenden keer.

STRIKWERDA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Persstemmen.

„The Banner" zonder Dr H. Beets.

Onze lezers weten reeds, dat Dr H. Beets als hoofdredakteur van „The Banner" is afgetreden.

Verschillende Amerikaansche bladen, o.a. ook de groote „Grand Rapids Press", hebben daarop hun kommentaren geleverd. Daaruit bleek wel welk een alomgeziene persoonlijkheid hij is.

Als om strijd werd het redakteurschap van Dr Beets geroemd.

Zelf schreef Dr Beets in „The Banner" een afscheidsartikel, dat door Dr H. Keegstra in „De Wachter" in een zeer waardeerende beschouwing werd gereviewd. Wij ontleenen daaraan het volgende:

In „The Banner" van den 28sten December vinden we de laatste editorial van Dr Beets. Dat wordt waarschijnlijk wel niet het laatste artikel, dat van zijne hand in „The Banner" komt. Bij welzijn zal Dr Beets voortaan, beide in „Banner" en „Wachter" ons volk van de noodige zendingsberichten voorzien en in het algemeen de zaak der zending bepleiten. Maar als hoofdredacteur heeft de broeder zijn werk neergelegd en treedt voortaan Ds H. J. Kuiper in zijne plaats.

Op de laatst gehouden Synode te Holland, eer de benoeming der hoofdredacteuren voor onze kerkelijke bladen aan de orde werd gesteld, gaf Dr Beets te kennen, dat hij niet weer in aanmerking wenschte te komen. Aan de begeerte werd in zooverre althans voldaan, dat een ander in zijne plaats verkozen werd.

Tot aan het einde van 1923 heeft de broeder in deze functie gediend en daarmede een volle kwart eeuw het redacteurschap waargenomen.

Voorwaar geen kleinigheid! Voor ons, nog maar zes jaren in dezelfde positie ten opzichte van „De Wachter", schijnt het een reuzentaak, haast eene onmogelijkheid, om vijf en twintig jaren aansen een blad als „The Banner" te redigeeren. Elke week weer met wat anders voor den dag te komen en editorials te leveren, die door een critisch publiek voldoende belangrijk zullen worden geacht, dat houdt meer in dan de meeste lezers ook maar in de verte kunnen vermoeden. En dan is het schrijven van editorials nog maar een gedeelte van het werk, dat een editor-in-chief week aan week heeft te verrichten.

Bovendien, om eenigszins de moeilijke taak van den redacteur, die thans zijn werk heeft neergelegd, te kunnen waardeeren, moet men niet vergeten, dat er veel en veelerlei andere arbeid op zijne schouderen rustte gedurende die vijf en twintig jaren. Eerst werd eene groote stadsgemeente door hem bediend. Later werd hij door de Synode als zendingsdirecteur aangesteld en daarbenevens was er in ons kerkelijk leven nauwelijks eenige onderneming van belang, waarin hij geen werkzaam aandeel ontving.

Ook kan men niet zeggen, dat met het aanvaarden van zijn redacteurschap vijf en twintig jaren geleden hij een taak op zich nam waaraan zonder stoornis gemakkelijk kon worden voortgearbeid in hetzelfde spoor waaraan men gewend was. De reis ging bergopwaarts: 't Was met de „Banner" geen spelevaren op stil water, noch zeilen vóór den wind, maar meestal roeien tegen den stroom op.

Dat alles bedenkende, dan kan men niet anders dan Beets om zijn kracht en onvermoeibaren ijver in zijn persarbeid bewonderen.

Critiseeren is gemakkelijk, maar laat men eens probeeren het na te doen, wat de broeder gedaan heeft, dan zou het groote ondank zijn, als men na die vijf en twintig jaren van toewijding nog haast geen woord van waardeering voor hem zou kunnen vinden.

In zijn laatste artikel: „Farewell of the Editor in-chief", worden ons interessante mededeelingen aangaande „The Banner" verstrekt. Voor Dr Beets de hoofdredacteur was, had het blad reeds acht en dertig jaren bestaan. Toen droeg het nog den naam van „The Banner of Truth". Het was een maandblad echter in dien tijd en het eigendom van de Classis Hackensack. Zijn eerste redacteur was Ds J. Y. de Baun, die die positie een en twintig jaren lang innam. Het voornaamste doel dat men destijds met het blad beoogde, was, de kinderen Gods te stichten en het erfdeel des Heeren te bevestigen en op te bouwen in de dierbare grondwaarheden des Evangelies.

In 1903 werd het overgedragen aan eene vereeniging, georganiseerd als „The Banner of Truth Publishing Company", waarvan Ds J. Noord wier president werd en die Ds H. Beets tot editor-in-chief verkoos. Men begon met ongeveer 300 abonné's waarvan een derde of vierde gedeelte gewoonlijk geen leesgeld betaalde. Inderdaad wel een belangrijke vooruitgang, waar de lijst van subscribers thans ongeveer twaalf duizend telt. In bescheidenheid noemt Dr Beets onderscheiden personen, die veel er toe bijgedragen hebben, dat men zich in zulk een groei mocht verheugen. Toch mogen wij er gerust aan toevoegen, dat al die vijf en twintig jaren Beets zelf de hoofdpersoon is geweest aan wien middellijk de vooruitgang en voorspoed van het blad te danken is.

Dat de nieuwe publishing company, hoezeer ook in harmonie met de beginselen van de oude „Banner of Truth", eigen idealen had en daarnaar noodige veranderingen in en met het blad zocht aan te brengen, was natuurlijk te verwachten. Met betrekking tot de waarheid, zooals door onze Gereformeerde Kerken beleden, wilde men niet alleen defensief, maar evenzeer offensief optreden. Men zocht niet alleen ons volk in 't Oosten, maar ook dat in 't Westen en in 't Midden te vertegenwoordigen en te bewerken en niet minder moest onder de lezers het jongere element bereikt worden dan het oudere. Ook werd er nadruk op gelegd, dat de inhoud van het blad niet alleen een stichtelijk karakter behoorde te hebben, men wilde evenzeer onderrichten en er zich op toeleggen, om een Calvinistische levens- en wereldbeschouwing in breederen zin bij ons volk te kweeken.

Zoo stak men in December 1903 van wal. In plaats van één, verscheen de „Banner" twee keer in de maand en nog later werd het een weekblad.

Ook kwam er later in dien zin verandering, dat het door de kerk van de vereeniging werd overgenomen en dus evenals „De Wachter" een kerkelijk blad werd. Maar onder alle veranderingen bleef Dr Beets de leidende persoon, die niet alleen de hoofdredacteur was, maar ook bepaald richting en stuur gaf aan de policy van het blad.

Van het begin af had de jonge redacteur zijne idealen, die hij met ernst nastreefde. In zijn laatste editorial van den 28sten December heeft hij kort en duidelijk aangetoond, wat hij beoogde. 't Is de moeite waard, om dat hier met enkele woorden te herhalen; want men mag het met Dr Beets eens zijn of niet en zijn policy goed- of afkeuren, men zal niet kunnen ontkennen, dat die policy in de laatste vijf- en twintig jaren grooten invloed op den gang van ons kerkelijk leven heeft geoefend. Men vergelijke slechts.

1. Het zoogenaamde Amerikaansche element in onze kerken, moest een orgaan hebben, waarin het zich uitspreken kon en waardoor het bewerkt kon worden. Zoo werd de American movement, die vroeger zeer sterken tegenstand in onze kringen ondervond, aanmerkelijk gesteund en geleid door onze eigen mannen.

2. Bezield indertijd door de Stone Lectures van Dr A. Kuyper, zocht Beets den ingang en ontwikkeling van de Calvinistische levens- en wereldbeschouwing te bevorderen. Wel waren de broederen van Classis Hackensack getrouw aan de theologie van Calvijn, maar van de breedere uitoefenzetting der Calvinistische beginselen ook op ander terrein als de theologie, zooals Dr Kuyper dat had geleverd, droeg men geen kennis. Vandaar dat er toen op geheel de Calvinistische levens- en wereldbeschouwing nadruk gelegd moest worden.

3. Een ander punt van belang, dat aandacht verdiende, was de samenbinding van ons volk. Vooral in Grand Rapids was er sterke verdeeldheid tusschen het oudere en jongere element. Toenadering moest bewerkt, verdenking weggenomen en eendracht en samenwerking bevorderd.

4. Ook tusschen het volk van Classis Hackensack en het andere deel onzer kerken was er niet de gewenschte harmonie. Wat de zuiverheid der leer aangaat had het Westersche deel van ons volk soms niet het volle vertrouwen van de Oostersche broederen. Dat wantrouwen weg te nemen en alzoo de noodige eenheid te bevorderen, was mede in het plan van Dr Beets opgenomen.

5. Meer bekendheid met onze kerk in de kerkelijke wereld van ons land werd gezocht. Door het taalverschil min of meer geïsoleerd, wist men in Amerika weinig van onze Christelijke Gereformeerde Kerk. Schoone gelegenheid voor ons Engelsch blad, om in Amerikaansche kringen voor onze kerkengroep te verwerven.

6. Onze kerk te verdedigen tegen aanvallen van buiten, waaraan het een vijf en twintig jaren geleden niet ontbrak, was mede één van de bedoelingen.

7. Door naderen omgang op onderscheiden vergaderingen leerde Dr Beets vele Christenen van andere kerkengroepen waardeeren. De waarheid van de pluriformiteit der Kerk begon hem meer duidelijk te worden. De belijdenis van eene algemeene, Christelijke Kerk begon voor hem meer beteekenis te krijgen. Hij begon in te zien, dat als we voor de propaganda onzer beginselen en met Dr Kuypers Pro Rege ooit iets van belang zouden doen, we samenwerking met anderen van gelijke gezindheid hadden te zoeken. Alle onnoodige verdenking en weerzin bij sommigen van ons volk tegenover anderen poogde hij weg te nemen zooveel mogelijk. Vooral meer samenwerking tusschen onze kerk en het Westersch gedeelte der Reformed Church was één zijner wenschen.

8. Van het allereerste begin af was de groote, heerlijke zaak der zending een van de voornaamste belangen, waarop in de „Banner" nadruk werd gelegd. Die zaak kreeg in 't verleden niet haar beslag. Beets was zich bewust van de opdracht, die de Heere aan Zijne Kerk gegeven heeft en onvermoeid heeft hij er in de „Banner" ons volk op gewezen, dat traagheid en verzuim op 't gebied der zending een zware zonde is voor de Kerk des Heeren.

9. Voor de Zondagsschool ijverde hij. Zonder ook maar in iets aan de beteekenis der catechisatie te kort te willen doen (hij heeft het op afdoende wijze getoond), kon hij toch niet verdragen, dat de Zondagsschool het Trojaansche paard werd genoemd, dat den vijand binnen de wallen bracht.

10. Niet minder was het zijn toeleg om bij ons volk ware liefde voor ons land met zijne regeering en wetten en instellingen aan te kweeken. In oorlogstijd en vrede wekte hij op tot getrouwheid aan ons land.

Ds H. J. Kuiper, die in de plaats van Dr Beets werd benoemd, is zeker niet de eerste de beste.

Toch zal hij zich wel bezwaard gevoelen om Dr Beets op te volgen.

En wij voor ons — wij kunnen ons „The Banner" zonder Dr Beets schier niet denken.

Wij zullen daaraan eerst moeten wennen.

Vanzelf verbieden we de motieven van zijn aftreden.

De zorg voor een weekblad is zeer tijdroovend.

Dat Dr Beets zijn pet nu eens naar een andere zijde wil uitwerpen, zullen we hem niet euvel duiden.

In elk geval verblijden we er ons over, dat dit ontslag niet door vermindering van werkkracht werd veroorzaakt of uit lust om wat rustiger te leven, voortkomt.

Dr Beets heeft nog zijn volle vitaliteit behouden.

Worde zijn werk rijk gezegend!

Hebbe hij nooit berouw over zijn thans genomen besluit.

En nu hij wat meer tijd vrij krijgt voor andere arbeid, spreken we de hoop uit, dat die andere arbeid ook zal bestaan in een breedere medewerking aan onze „Reformatie".

Wij kunnen Dr Beets verzekeren, dat zijn bijdragen hier op prijs worden gesteld.

HEPP.

PERSSCHOUW.

Verstand verliezen of beschermen?

Ds P. v. Dijk schrijft in „Zeeuwsch Kbl.":

In No. 15 van het (Ethische) „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur", wordt op de tweede bladzij een boek van den Engelschen bisschop Gore over den Bijbel besproken. Dit boek is sterk critisch. Verschillende verhalen zijn niet historisch.

Het bericht over de bovennatuurlijke geboorte verdient wel vertrouwen, maar maakt een veel minder zeeren indruk dan de verhalen over de Opstanding.

Gore wijkt sterk af van de traditioneele meeningen, ook waar het allerlei verhalen uit het Nieuwe Testament betreft.

De beschouwing over Gore's boek eindigt daarna in het Weekblad met de opmerking:

„Zoo zien wij niet alleen in Engeland maar ook in Nederland een algemeen streven, om de leden der Kerk bekend te maken met een geheel andere wijze van beschouwen, waar het den Bijbel betreft. Onze Kerken zullen door dit proces heen moeten, want indien hier niet wordt ingelicht, zullen de religieuse gevolgen allerbedenkelijkst blijken.

Er is geen ding, dat in ons kerkelijk leven in de kringen der ontwikkelden een waarachtig leven met God zóó in den weg zit, als de bewering, dat de Bijbel van a tot z het onfeilbare Woord van God is".

Lof voor Gore, wanneer hij tot zelfs verschillende verhalen van het Nieuwe Testament van hun historisch karakter geheel of gedeeltelijk beroof, en een boos verwijt voor Gereformeerden, die dit streven om de vastigheden omver te stooten, verderfelijk achten.

Nu bladzij 5 van hetzelfde nummer!

Bespreking van een ander boek: „De gerredde Christus" van Werner Hegemann.

Hegemann laat ook het historische verhaal van den Bijbel los; of liever tracht uit Schriftgegevens een heel anderen Christus te vormen, dan die van „de traditioneele beschouwing".

Jezus is niet aan het kruishout gestorven.

Want hij veroordeelt den martelaarsdood: „Ik wil barmhartigheid en geen offerande".

Daar zijn geen betrouwenswaardige getuigen bij zijn dood geweest. De vrouwen stonden van verre. De jongeren waren gevlucht.

De verschijningsverhalen wijzen op een lichamelijk verkeer. Toen Jezus het hoofd neigde en dan geest gaf, viel hij in een soort onmacht...

De aankondiger van dit boek eindigt zijn beschouwing met de vraag:

„Zijn wij in onze „cultuur" langzaam maar zeker bezig ons verstand te verliezen?"

Ik weet niet wat Ethische lezers bij zulke lectuur en voorlichting voor gedachten hebben. Maar ik heb mijzelf afgevraagd:

Wanneer Bisschop Gore geprezen wordt, omdat hij leeraart, dat allerlei verhalen of in het geheel niet of zooals 't geboorteverhaal, maar twijfelachtig betrouwbaar zijn, waarom wordt dan Hegemann, die het met het lijdensverhaal niet zoo precies neemt, naar een zenuwinrichting verwezen?

Wie heeft het recht om uit te maken wat mag blijven staan of wat er uit moet?

Neme men het niet kwalijk, wanneer Hegemann, misschien wat ruwer, precies hetzelfde doet als waar over de Bisschop wordt gesproken.

Want de waarheid evenmin als de heiligheid van den Bijbel, maakt men niet bij meerderheid van stemmen uit.

Dr v. Leeuwen, dr Kuyper, ds Jaspers, prof. Aalders.

Dr K. Dijk schrijft in „Geref. Kb. Den Haag":

In Rotterdam heeft in een openbare vergadering voor de vereeniging Woord en Geest Dr N. D. v. Leeuwen gesproken over het onderwerp: De Heilige Schrift in en als Oostersch licht. Het verslag in „De Standaard" van Vrijdag 1 Februari zegt ons het volgende:

Spr. liet zien, dat de Bijbel een Oostersch boek is en dat Israëls godsdienst en godsbegrippen verwant waren aan die van de Oostersche volken.

In den naam van Javeh drukken de Bijbelschrijvers uit, dat de denkbeelden van alle heidengoden in Israëls God zijn vereenigd. Eigenaardig is dat ook de God der Sydoniërs Astarte, door hen Eloim genoemd wordt. Dat is dus een Oostersch verschijnsel, want ook Farao noemde men Hanio.

De patriarchen voor den zondvloed bereikten een

hoogen leeftijd. Interessant is de uitgave in Philadelphia van regeerlijsten van Babylonische koningen, in spijkerschrift. Er zijn pl.m. 4000 lijsten. In Oxford heeft men een paar teksten gevonden, die gecombineerd met deze lijsten, een eigenaardig licht werpen op de tijdberekeningen voor den zondvloed. Koning Berosus regeerde 3 sare. 1 Sare = 3600 jaren.

De leeftijd der patriarchen varieert om de 900 jaren. Dat getal moet niet letterlijk opgevat worden, volgens spreker.

Volgens den Bijbel valt de zondvloed in 1656 na de wereldschepping. Dat is een gemakkelijke methode. Men rekent niet met de gegevens buiten den Bijbel, volgens welke de zondvloed 2344 v. Christus moet geweest zijn. Volgens Gen. 5 en Gen. 7:6 is 't 1656 jaar. Maar de niet-Bijbelsche gegevens zeggen, dat pl.m. 2800 voor Christus reeds een hooge cultuur in Ur werd gevonden. De zondvloed is dan reeds lang achter den rug en moet dus minstens 3000 j. voor Christus hebben plaats gehad.

Overeenstemming is niet te krijgen, maar wel blijkt daaruit, dat de Bijbelgetallen geen adequate uitdrukking zijn voor den gang der historie. De Bijbel zelf wijst dat uit b.v. bij Mozes. 40 jaar in Egypte, 40 jaar in Midian en 40 jaar leider in de woestijn.

Zou Mozes dan 80 jaar zijn geweest, toen hij met Zippora en twee jonge kinderen op een ezel naar Egypte terugging? Neen, maar de Schrift doet aan getallen symboliek.

Spr. toonde voorts aan, dat de val van Ninevé niet in 605 voor Christus maar in Augustus van 612 is geweest. Niet alleen Assyrië, maar ook Egypte trok tegen Ninevé op. Daar spreekt 2 Kon. 23:24 van, als Farao-Necho Josia zegt, dat hij naar zijn „kamppaats" trekt en niet komt om tegen maar met de Assyriërs te strijden. Na Babels val bleef Haran de Westelijke hoofdstad, waar Assurobaallid zich nog eenige jaren weet te handhaven. Uit een document in 't Louvre blijkt, dat de Meden en niet de Skieten aan dien val meewerkten. Nebukadnezar schrijft dat aan vrienden, en daaruit blijkt het."

Met opzet druk ik het gansche verslag af, maar ik vestig bijzonder de aandacht op dezen zin: „In den naam van Javeh drukken de Bijbelschrijvers uit, dat de deugden van alle heidengoden in Israëls God zijn vereenigd", etc. En ik laat hier volgen een uitspraak van Prof. Aalders, wel in ander verband gebruikt, maar hier juist van toepassing: „Het behoeft geen breed betoog dat deze opvatting op ernstige wijze aan het openbaringskarakter der H. Schrift te kort doet. Indien de gegevens, die zij ons biedt principieel gelijkwaardig worden gerekend met de uitingen van het godsdienstig leven der volken kan haar Goddelijk gezag niet worden gehandhaafd. En praktisch is er de Vergelijkende Godsdienstwetenschap dan ook op uit geweest dat Goddelijk gezag der Schrift hoe langer hoe meer te niet te doen door voor nagenoeg alles wat zij ons als Goddelijke inzettingen en Goddelijke openbaringen doet kennen en erbiedigen gelijke en overeenkomstige verschijnselen uit het leven der volken naar voren te brengen. De verhalen aangaande schepping, val en zondvloed; de berichten omtrent aartsvaders en richters; het optreden van Mozes als van God geïnspireerd wetgever en de door hem aan Israël van Godswege gegeven instellingen en wetten, zelfs de tien geboden zoogoed als de eigen Verbondsnaam waarmede God zich aan Zijn volk heeft bekend gemaakt: de profeten en de psalmen; ja de hoogste verborgenheden der Goddelijke openbaring, de prediking van den eenigen waarachtigen God, en van Jezus Christus dien Hij gezonden heeft, alsmede de heilsweg voor zondaren; het is alles op gelijke of overeenkomstige wijze in het religieuze leven der volken terug te vinden. Hoe zou men dan nog langer van eene bijzondere openbaring in de Schrift kunnen spreken? Heeft niet de Vergelijkende Godsdienstwetenschap met overstelpend feitenmateriaal de onhoudbaarheid daarvan aangetoond?"

Aan dit woord van Prof. Aalders hebben we niet veel toe te voegen.

Slechts dit eene.

Wanneer zal men in die kringen, waarin een man als Dr van Leeuwen predikant is, eens ophouden zich gereformeerd te noemen.

Dr van Leeuwen is ook degene, die in navolging van Prof. Böhl het Manna-wonder ontkend heeft.

En wanneer gaan de oogen van velen open, die nu nog „tegen Assen" mopperen?

Onze kerken zullen blijvend moeten waken tegen alle verslapping van ons Schriftgeloof.

Al kost het dan ook strijd en nog eens strijd.

En de heer v. K., over dezelfde lezing van dr v. Leeuwen handelende, merkt op in „Geref. Kb. Amsterdam-Zuid":

Dr v. L. doet ook hier weer niet anders dan het bijbelcritisch standpunt innemen, en de voorstelling, dat de geslachtslijst in Gen. 5, althans wat de leeftijden betreft, een volkomen gekunsteld karakter draagt, is allerminst nieuw. Misschien heeft Dr v. L. dat zelf ook wel gezegd en noemde hij de bronnen waaruit hij putte. De rede heeft altijd gezegd: zóó oud worden — dat kán niet geweest zijn. En gelijk de rede te Assen vluchtte van de „letterlijkheid" in de richting der „hoogere werkelijkheid", zoo vlucht zij nu ook weer van de letterlijkheid naar de symbolick, en dat thans niet eens meer met de formeele reserve, dat toch misschien ook wel de letterlijke opvatting recht zou kunnen hebben. Dat is zeker ook consequenter.

Misschien zullen onze deskundigen zich geroepen achten het gevoelen van Dr v. L. nader te toetsen, maar intusschen is het zeker niet ondienstig hieronder eens te laten volgen, hetgeen Dr Kuyper over de kwestie schreef in de Gemeene Gratie, deel 1, bl. 111—113 — juist Dr Kuyper, die in deze dagen door een emeritus predikant in onze kerken wegens Schriftaanranding gekozen is tot mikpunt van zijn pijlen, terwijl deze beschermend gaat staan voor de predikanten in H. V.

„Wij, ingezonken zondaren, kunnen Adam in zijn oorspronkelijke gaafheid en volheid van kracht, eenvoudig niet met onszelven vergelijken. Wij dragen het herfstgewaad der vaalheid en vervallenheid, terwijl Adam bloeide in den lenteglans eener nog door niets geboorde kracht. Dit weten we uit wat ons omtrent den leeftijd der oud-patriarchen wordt meegedeeld. 't Bericht toch, dat de oudste patriarchen tot bijna duizend jaren oud werden, moet op eenerlei wijze worden verzwakt. Over den omvang en den duur van een jaar kan zeer zeker verschil van zienswijze ontstaan, en dat zulk verschil langen tijd metterdaad bestaan heeft, leert ons de historie. De wijze van den tijd te berekenen kon zich eerst van lieverlede tot die juistheid en nauwkeurigheid ontwikkelen, waarmede dit thans geschiedt. Oudtijds moest men zich veelzins met gebrekkige gegevens behelpen. Daardoor ontstond dan zeker verschil tusschen de uitkomsten van zijn tijdrekening en de wisseling van tijden in den loop der natuur. Die verschillen poogde men toen te vereffenen. Dit deed het eene volk grover, het andere, met meer tact. En hierdoor zijn metterdaad afwijkende tijdrekeningen ontstaan, vooral naar het onderscheid tusschen het dusgenoemde Zonnejaar, dat naar den loop der zon genomen werd en het Maandjaar, dat met twaalf maanden, elk van vier weken rekende, en dus slechts 336 dagen had. Is het ongerijmd om zich op dit verschil van tijdrekening ter verklaring van den hoogen leeftijd der oud-patriarchen te beroepen. Immers de natuur zelve duidt door het verloop der jaargetijden, zonder feil, den omloop van een jaar aan. Het leven in de natuur, op den akker en in den boomgaard kent een begin van weeropleven, een voortgaan tot bloei en een rijpen tot vollen oogst, daarna een afnemen, en eindelijk een winterslaap, en eerst na dien winterslaap ontwaakt het weder. Die omloop nu vormt het jaar, en in het afpalen van het perk van dien omloop heeft geen volk zich op eenigszins beduidende wijze kunnen vergissen. Dat mag het één jaar eens een weinig afwijken van het andere. Maar, hoe ver die afwijking ook ga, er komt geen jaar tusschen in, en er kan geen jaar uitvallen. Zelfs in landen waar twee oogsten geoogst worden, weet de landbouwer zeer wel tusschen den naoogst van het vorige en den vooroogst van het nieuwe jaar te onderscheiden. Waar in de eerste hoofdstukken van Genesis van jaren gesproken wordt, moet dus aan natuurlijke jaren gedacht worden, waarin de natuur den omloop van haar leven volbrengt, en wat men wel gezegd heeft, dat die jaren als maanden konden genomen worden, is ongerijmd. Mahalalel gewon Jered toen hij vijf en zestig jaren was. Neemt ge dit nu voor maanden, dan zou hij dezen zoon gewonnen hebben op vijfjarigen leeftijd. En bovendien, indien dit zoo ware, zou de overgang van het gebruik van dit woord moeten zijn aangewezen. Hiervan vinden we echter niets. Geleidelijk daalt de levensduur en reeds bij Abraham vinden we een levensduur, die met den levensduur die nu nog in Rusland en andere landen beeikt wordt, tamelijk wel overeenkomt. Alle poging om de oud-patriarchen in levensduur aan ons gelijk te maken, moet derwege worden opgegeven. Ons wordt bericht dat ze tienmaal zoolang leefden als wij, en dit bericht hebben we te aanvaarden. Tienmaal zoolang als wij, is de duidelijke aanwijzing, die ons in deze jaargetijden gegeven is. Adam 930, Seth 912, Enos 905 enz. Cijfers die door tien gedeeld den nog altoos zeer respectabelen leeftijd van 93, 91 en 90 jaar zouden geven. Lijdt het nu geen tegenspraak, dat iemands levenskracht met zijn levensduur, en omgekeerd, in verband staat, dan ligt voor ons in die jaarcijfers de maatstaf aangegeven, dat de oud-patriarchen ons in natuurlijke levenskracht negenmaal overtroffen. En dit geldt ook van de oud-patriarchen na den val, toen hun kracht reeds ten deele gebroken was, en alleen door genade opgehouden bleef. De toen in hen levende kracht was dus reeds niet meer wat de kracht onmiddelijk na de Schepping moet geweest zijn. En al ontbreekt ons elke maatstaf, en elk gegeven, om het verschil in lichaamskracht en levensduur onmiddelijk vóór en na den val te berekenen, toch ligt het in den aard der zaak, dat die levenskracht vóór den val nóg grooter moet geweest zijn".

„Jezus, zooals de schrijvers hem zien".

In „De Stroom" (vrijzinnig), waaruit ik reeds eerder citeerde, staat een saamvatting van een lezing van ds P. Eldering over „het Jezusbeeld". Een deel daarvan volgt hier:

Het „liberale Jezusbeeld" is niet het eenige, niet het eerste, noch het laatste geweest. Reeds vóór Renan zijn „Leven van Jezus" uitgaf, waren anderen begonnen den „historischen Jezus" in de Evangeliën op te sporen en ook n'i Renan is dat geschied en dat niet alleen door moderne theologen, die critisch te werk gingen maar ook door anderen die meer hun fantazie lieten arbeiden. Daarom vielen deze Jezusbeelden niet alleen anders uit dan die van de moderne theologen, maar ze waren ook onderling zeer verschillend.

Daar is ten eerste het sociale Jezusbeeld. In de „Levens van Jezus" der moderne theologen is Jezus het voorbeeld en de prediker van liefde tot God, van naastenliefde, de waarde der menschelijke persoonlijkheid, van barmhartigheid, vergevensgezindheid enz., maar over sociale vragen laat hij zich niet uit, hoewel er toch in de Evangeliën zeer treffende uitspraken te vinden zijn over het jagen naar geld en goed en over geldbezit.

Dit tekort in de liberale Jezusbeelden wordt nu aangevuld o.a. door Richard Wagner, die in zijn jonge jaren een dramatisch werk: „Jezus van Nazareth" schreef, dat echter eerst in 1887 is uitgegeven. Daarin laat hij b.v. Jezus zeggen: „Verzamelt o geen aardsche schatten, want als ge dit doet, dan verzamelt ge ook dieven. Mammon maakt de dieren, de wet maakt dan de zondaren." Eigenlijk is Mammon, is geldbezit zelf diefstal. „Hij die schatten verzamelde, die de dieven konden stelen, die overtrad zelf de wet, omdat hij aan zijn naaste ontroofde, wat die zelf noodig had. Wie is nu de dief, hij, die den naaste ontneemt, wat die noodig heeft, of hij, die den rijke ontrooft, wat de rijke niet noodig heeft?"...

De Jezus van Wagner is zeer tegen de wetten. Men zou hem een anarcho-communist kunnen noemen.

Over 't huwelijk zegt hij: „Er is geboden: Gij zult niet echtbreken! — maar ik zeg u: gij zult niet huwen zonder liefde. Een huwelijk zonder liefde is gebroken als het gesloten wordt" enz. — gedachten, die men later bij Nietzsche terugvindt.

Liefde, niet de wet, is 't groote beginsel. Als de liefde er is, zal er ook geen ziekte meer zijn. „Wanneer men niet meer zegt: dit is van mij — maar: 't is alles van ons — dan zal er geen gebrek meer zijn en allen zullen gezond worden."

Een ander, socialistisch-revolutionair Jezus-beeld is dat van den kleermaker Wilhelm Weitling, die in zijn „Evangelie van een armen zondaar", het voorstelt, dat Jezus bij de Esseërs, een communistisch levende Joodsche kloostergemeenschap, is opgevoed en dat hij dan ook den communistischen hemel op aarde predikt. Zijn prediking vindt bijval onder de Joodsche proletariërs, maar als dan de aristocraten en kerkelijke leiders in Jeruzalem zich tegen die beweging keeren, dan predikt Jezus van zijn kant den gewelddadigen opstand en zegt: „ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard". Dan wekt hij ook zijn leerlingen daartoe op: „Koopt u een zwaard".

Weitling voelt zelf wel, dat hij eenzijdig is, maar meent het recht te hebben nu ook eens dezen kant van het Evangelie eenzijdig sterk in 't licht te stellen, waar die door anderen, die ook eenzijdig waren, vergeten of verdoezeld is. „Gij" — zoo roept hij de kerkelijke menschen toe — „zij hebt uit het Evangelie een boodschap van dwingelandij gemaakt, ik maak er de boodschap van vrijheid, gelijkheid en broederschap van. En terwijl gij dat gedaan hebt terwille van uw eigenbelang, doe ik het terwille van de menschheid."

Als derde voorbeeld kan worden genoemd: „Jesus als Volksmann" door Friedrich Naumann in 1894 geschreven, waarin we o.a. deze passage vinden: „Jezus Christus was en is de grootste volksman. Laten anderen hem teekenen als den Zoon Gods, als Wereldrechter, als het Lam, voor de zonde der menschheid geslacht, mijn hart zegt: Dat is alles waar — maar gij verzwijgt één ding, n.l. dat hij de man is geweest, die onder het volk vóór het volk gestreden heeft.

Eindelijk moet nog Karl Kautzky genoemd worden, die in zijn: „Oorsprong des Christendoms" opmerkt, dat, als Jezus niets anders was geweest als een vroom prediker of een van de vele Messiassen, die er in die dagen opstonden, zijn naam na twee menschengeslachten reeds vergeten zou zijn. Maar hij heeft een organisatie in 't leven geroepen van proletariërs en omdat hij dus een sociale en geen nationale Messias was, kon zijn organisatie ook buiten de grenzen van 't Joodsche land uitgebreid worden.

Geen wonder, dat bij een enquête, onder Duitsche arbeiders gehouden om te hooren, hoe zij over Jezus Christus dachten, veelvuldig antwoorden voorkwamen als: „Hij was een edel mensch, die aan de zijde der onderdrukten stond"". Of: „een ware arbeidersvriend, niet alleen met den mond, maar ook metterdaad. Hij werd daarom gehaat en vervolgd, zooals thans de sociaal-democraten en zou, als hij nu leefde, tot de onzen behooren." Of: „hij zou een goede socialist, waarschijnlijk partijleider of socialistisch afgevaardigde in den Rijksdag zijn."

Wij weten, hoe ook in Nederland een tijdlang het woord: „Jezus de eerste socialist" in arbeiderskringen opgang maakte.

Een van de laatste producten in deze richting is de: „Jésus" van Henri Barbusse, die althans zoo openhartig is om er dadelijk bij te zeggen: „Jezus, zooals ik hem zie". Dat is eigenlijk van al die Jezusbeelden te zeggen, het is telkens de Jezus, zooals de schrijvers hem zien. En het is niet te verwonderen, dat er ook menschen waren, die hem heel anders zagen, omdat zij zelf heel andere menschen waren.

De laatste volzinnen zijn vooral te onthouden.

BOEKBESPREKING.

„De Tempel des Geestes, welke is uw lichaam". Bijdrage tot de kennis van een christelijke lichamelijke oefening, door Joh. de Vries en C. A. de Bruijn.
Leiden — Dagbl. en Drukkerij Nieuwe Leidsche Ct.

Schrijvers van deze, 32 blz. tellende, goed uitgegeven, brochure, zijn beiden leeraren M.O. lichamelijke oefening bij het chr. onderwijs. Menschen dus van de praktijk. Het mooie van deze brochure is nu dat zij de praktijk opbouwen uit eigen wel-overwogen en hier nader omschreven beginsel. Ik heb de hier saamgebrachte voordrachten met belangstelling en instemming gelezen, en geloof met de auteurs, dat behandeling van het onderwerp onder ons niet overbodig is. Eenerzijds, om sommigen te doordringen van het nut, den plicht, der lichamelijke oefening, anderzijds om wie daarvan reeds alles meenen te weten, ook hier te wijzen op den eisch hunner christelijke overtuiging, die nergens buiten staat. Het geschrift is niet in het gevaar van overdrijving gevallen, laat zich prettig lezen, neemt ook van wat van de overzijde gezegd wordt, behoorlijk kennis en bekoort door zijn zuivere probleemstelling, waarbij ook de bijbel niet „aangehaald" wordt in een losse, en dan nog misduide uitspraak, maar — zooals het behoort — door tot zijn diepere beginselen en groote lijnen af te dalen, en eerst daarna in het licht daarvan een enkele uitspraak te noemen. Hartelijk aanbevolen. Dergelijke pogingen tot zelfbepaling van ons christendom moeten gewaardeerd worden. En op dit terrein is eenige zelfkeur werkelijk niet overbodig. K. S.